



LITERATŪRA,  
SVARBIAUSI  
TEKSTAI



VYTAUTAS MAČERNIS

# SIELOS PAVEIKSLAS

Alma littera

## IŽANGA

I žemę piktas vakaras atėjo,  
Toks baisiai svetimas ir neramus,  
O ten už lango blaškosi klajoklis vėjas  
Ir lyg keleivis beldžias į duris.

Bet aš vidun jo niekad neįleisiu,  
Duris užversiu dar tampriau –  
Aš pilnas nerimo, kažko pasilgęs baisiai,  
Paskendęs vakaro rimty, mąstau

Apie šią žemę ir kalvas suartas,  
Ir iš storų sienojų pastatytus šiuos namus,  
Ir žmones einant iš kartos į kartą –  
Tuos žmones jaunos, pranašius.

Menu jų vasaros auksinį derlių,  
Gegužės mėnesio naktis brandžias,  
Laukus, priėjus pjūčiai, grūdą berlų  
Ir kuriančių žmonių kančias.

Tai plazda jie šio vakaro šešėliuos,  
Ryškėja mostai ir galia  
Ir pamažu atgimsta vėlei,  
Atgimsta vėlei per mane...

[Šarnelė, 1939 m.]

Tą vakar pamiršau, jog tai vien tik keista legenda  
 Apie pasakišką karalių gėlę,  
 Nes aš buvau toks jaunas ir jautrus, nes pokylio svaigi liepsna  
 Manų melsvųjų tolių ilgesį sukėlė,  
 Ir aš nuklydau į rytus pavasario nakties laukais,  
 Tikėdamas legendos žodžiais įstabiais.

Ėjau tolyn. O pamažu artėjo ryto valandos. Nakties auksiniai  
    žiburiai pavargę geso,  
 Pašiuropę paukščiai neramiai sujudo savo lizduose.  
 Nuo medžių didelės bespalvės ašaros lašėjo žemėn,  
 Ir ūkanotu dangumi iš lėto kopė saulė balzgana.  
 Ir kasdienybės šaltas spindulys  
 Vėl atitolino legendų ir svajų šalis.

## II

Praėjo daug dienų...

Tačiau išlikę širdyje anos legendos žodžiai

Many kas vakaras suplėšo kasdienybės pančius ir varžtus,

Ir išsilaisvinus dvasia vėl skrenda ten, į nuostabių šviesų šalis,

Kur plaukia vėjas šiltas ir gairus.

Ir aš einu per virpančių, švelnių šešėlių žemę,

Užu savęs palikdamas sumigusius laukus ir kvepiančių kalvų gretas,

Ir kylančiu širdies pulsavimu jaučiu karališkos gėlės artumą,

Ir horizonte jau regiu palaimintų rytų liepsnas.

Kai saulė sužėrės, aš grįšiu vėl į protėvių namus, ant rankų

nešdamas karalių gėlę,

O pasitikt išeis išdidžios vakarų ir šiaurės gentys

Ir jų gražuolės moterys, ir aukštos šviesiaplaukės jų mergaitės,

Atėjusios į žemės laiminimo šventę.

[Vilnius, 1942 m.]

## TURINYS

### VIZIJOS

Ižanga	/ 7
Pirmoji	/ 8
Antroji	/ 10
Trečioji	/ 12
Ketvirtoji	/ 14
Penktoji	/ 17
Šeštoji	/ 23
Septintoji	/ 29
Pabaiga	/ 33

### METAJ

#### (SONETAJ)

#### RUDENS SONETAJ

1	[Prie lango parimus nubodo...]	/ 38
2	[Dieną pilką ir šaltą – nejaukią...]	/ 39
3	[Pirmą kartą sutikau ją vieną...]	/ 40
4	[Ruduo. Jau ilgesio gėlė...]	/ 41
5	[Pasipuošę lapais ažuolų, draugai...]	/ 42
6	[Rudens užkopęs kalną...]	/ 43
7	[Vidunaktį dažnai...]	/ 44
8	[Mylimosios aukštumos lapuočių miškas...]	/ 45
9	[Visa tai, kas šiandieną Tave...]	/ 46
10	[O amžinasis nuodėmių šaltini!..]	/ 47

- 11 [Mergaitė, mylimo glėby apsvaigus...] / 48  
 12 [Savo sielą, alkaną kaip žvėrį...] / 49  
 13 [Mes nežinome kam, bet gyventi...] / 50  
 14 [Vėlų rudenį, kai įdienojus saulė...] / 51  
 15 [Pažinimo troškulį kenčiąs...] / 52  
 16 [Aš esu karalius. Man palinksminti mergaitės...] / 53  
 17 [Vakaro sutemos mėlynai pilkos...] / 54  
 18 [Kaip alchemikas viduramžių metu...] / 55  
 19 [Ateik, naktie, ir būki mano mylima!...] / 56  
 20 [Aš, vaiduoklis vienišas ir senas...] / 57  
 21 [Mano siela šiandien sunkiai serga...] / 58  
 22 [Nežinau, kodėl dievai tave sukūrė...] / 59  
 23 Michel Angele Dovydas / 60  
 24 [Aš prisimenu: buvai paika mergaitė] / 61  
 25 [Einu, bet nežinau, į kur nueisiu...] / 62  
 26 [Atsiliepdamas geismo ritman...] / 63

#### ŽIEMOS SONETAI

- 1 [Nauji ir negirdėti žodžiai naujame cikle...] / 66  
 2 [Pasiilgau savo mylimos dukrytės...] / 67  
 3 [Kasdienybės pilkuma kaskart sunkėja...] / 68  
 4 [Aš buvau visada per daug rimtas...] / 69  
 5 [Tavo kūną aš regiu prie jūros...] / 70  
 6 [Ateina jis. Uždekite šviesas!...] / 71  
 7 [Man, senam bendrakeleiviui, vėjas pasakoja...] / 72  
 8 [Nėra pasauly nė vieno namų...] / 73  
 9 [Garsus Toreador, Mirtis baisioji...] / 74  
 10 Don Juan / 75  
 11 [Vakaropi mėlynu dangaus ledu...] / 76  
 12 [Liūdesys atėjo pas mane kaip vėjas naktį...] / 77  
 13 [Vargo žmonės geidžia didžio turto...] / 78  
 14 [Kaip atšalusio paviršiaus planeta...] / 79  
 15 [Kai pavargęs keleivis...] / 80  
 16 Don Quijote / 81  
 17 Zancha Panza / 82  
 18 Don Kichoto ir Sančo Pansa pokalbis / 83

- 19 [Mano siela kaip membrana...] / 84  
 20 [Aš esu girtuoklis, palaidūnas...] / 85  
 21 [Einu, sustoju ir klausaus...] / 86  
 22 [Naktį sapno angelas prieina tyliai...] / 87  
 23 Poeto pasikalbėjimas su Pegasusu / 88  
 24 [Būk, gyvenime, man neteisingas...] / 89  
 25 [Man neramu. Aš savo nerimą bandau...] / 90  
 26 [Temsta... Horizonto juosta mėlyna pilkėja...] / 91  
 27 [Mano karalaitė grojo smuiku...] / 92  
 28 [Norėčiau jums kaip knygą nuo pradžios atskleisti...] / 93  
 29 [Neatimki, Dieve, iš manęs klydimo teisės...] / 94  
 30 [Aš negaliu pamiršti tų dienų...] / 95  
 31 [O buvo metai, gyvenau kaip neregys...] / 96  
 32 [Žiema tapytojas kaip niekas kitas...] / 97  
 33 [Už lango regis vakaro dangus ugninis...] / 98  
 34 [Kiekvieną rytą mylima, praeidama pro mano langą...] / 99  
 35 [Tylį ir saulėtą dieną...] / 100  
 36 [Kaip Budos mokinys, seniai į vieną tašką...] / 101  
 37 [Gyvenimas – tai geidžiamas apsigavimas!...] / 102

#### ŠOKĖJA IR ASKETAS

- 38 [Galva išvargusio asketo...] / 103  
 39 [Kol nesutikau tavęs, aš niekad...] / 104  
 40 [Kaip pavasario audra iš pumpurų lapus...] / 105  
 41 [Tu pro tamsias blakstienas į mane pažvelki...] / 106  
 42 [Moteris gyvenimą ir džiaugsmą lemia...] / 107  
 43 Asketas / 108

#### PAVASARIO SONETAI

- 1 [Dideli ir monotoniški, ir abejingi...] / 110  
 2 [Uždamas per dangų šiltas marių vėjas...] / 111  
 3 [Praeinančiam pasaulyje praeisiu...] / 112  
 4 [Miško gilumoj srauniam šaltiny...] / 113  
 5 [Ant linkstančių, ilgų kotelių pasikėlę...] / 114  
 6 [Šiandien norėčiau išsitiest kur miško aikštėj...] / 115

- 7 [Ramus ir saulėtas sekmadienis miške...] / 116  
 8 [Šilta pavakarė: žavi šviesiais plaukais mergytė...»] / 117  
 9 [Vieną vakarą nerūpestingą...] / 118  
 10 [Sapnuojančio medžio pavėsy...] / 119

#### VASAROS SONETAI

- 1 [Atleisk, režisieriau, aš taip esu išsekęs...] / 122  
 2 [Iš varginančio triukšmo, gatvių dulkinų ir saulės...] / 123

### ŽMOGAUS APNUOGINTA ŠIRDIS

#### TRIOLETAI

- 1 [Gyveno duobkasys kapuos...] / 128  
 2 [Bet vieną kartą vakare...] / 129  
 3 [Aš kadais šventai tikėjau meile...] / 130  
 4 [Aš dabar esu labai protingas...] / 131  
 5 [Kadaise žemėj buvo daug velnių...] / 132  
 6 [Dabar pasauly daug yra žmonių...] / 133  
 7 [Aš laimingas esu...] / 134  
 8 [Ubagas nupirktų dvarą...] / 135  
 9 [Ponas plikas, gal tarnaut reikėtų?..] / 136  
 10 [Amžinai tamsybėse paskendęs...] / 137  
 11 [Jaunas ir savim patenkintas ponaitis...] / 138  
 12 [Aštuoniolikos linksma, daili mergytė...] / 139

#### SONGS OF MYSELF

I–XV giesmės / 142

### ŽMOGAUS APNUOGINTA ŠIRDIS

Canto I–XVI / 160



## ŽMOGIŠKOJI KOMEDIJA

- [Visokios mintys, tartum vabalai...] / 178  
[Man sakyk, ką nori, aš tikėti nebemoku...] / 180  
Skeptikai / 182  
Distancijos jausmas / 184  
[Skaitytojau brangus, norėčiau su tavim aš paplepėti...] / 186

## EILĖRAŠČIAI

- Miražai / 188  
Kalnų pasiilgimas / 189  
[Ten saulė rytmečiu sugrižta!...] / 191  
Ne ji / 192  
[O mylimoji, mano slaptas ilgesys...] / 194  
Karalius / 195  
Aš pažinau karalių tavyje ! / 196  
Šešėlis / 197  
Pavargimas / 198  
Gal dar pameni / 199  
Poetas / 201  
Les Méditations su la Vie Triste / 202  
Žmogus / 203  
Senas namas užmiesty / 204  
Pajūrio vaikai / 205  
[Ar liūdnesnio kas būti galėtų...] / 206  
[Vasaros popietėm saulė ir vėjas...] / 207  
Mano gyvenimas / 208  
Kvaila istorija / 209  
Laiškas mirusiam draugui / 211  
Apie trūnijantį medį / 213  
[Rūpestis padidint ūgio neįstengia...] / 214  
[Visi tikėjimai – fantazijos žaislai...] / 217  
[Buvo spalis. Vėjo katinukai...] / 218  
[Kartais žemė man atrodo...] / 219  
[Aš pakeliu akis nuo knygos...] / 220

[Norėdamas surast save, jisai paliko šeimą ir draugus...]	/ 221
Rondo	/ 222
[Aš aistringai myliu žemės išrinktuosius...]	/ 223
Pamišėlio užrašai	/ 224
Skaistybės ištyrimas	/ 226
[Įsiklausyk: kaip skamba laiko pakrašty...]	/ 227
[Tartum stiebų reginys prie Islando...]	/ 227
[Maža tauta su dideliu žodynu...]	/ 228
[Aš, dar tik įpusėjęs dvidešimt trečiuosius...]	/ 229
Kaip pagydyt nuo poezijos?	/ 230
Nubudimas	/ 231
Malda į šv. Kazimierą	/ 232
Rugsėjo naktis	/ 233
Sielos paveikslas	/ 234
Įžanga	/ 235
[Jų buvo daug. Geri draugai. Visi jauni ir drąsūs...]	/ 236
Atbaigimas	/ 238

## IŠ STRAIPSNIŲ, DIENORAŠČIŲ, LAIŠKŲ

Mūsų gyvybės upė	/ 240
Žemaitiškas charakteris mene	/ 250
Iš „Literatūrinio dienoraščio“	/ 254
Iš laiškų Pauliui Jurkui	/ 257
Iš laiškų Bronei Vildžiūnaitei	/ 259